

ALTERNACIJE – ALTERNATIVE

(Dvije reprize *Hamleta* u Narodnom kazalištu Split)

ALTERNACIJE

Darinka Vukić prikazala je Ofeliju gotovo u svakom pogledu ravnu, ali i neobično sličnu onoj premijernoj Ankiće Cvijanović, s većom jasnoćom u dikciji, izražajnije u času kada Klaudije spominje njezina mrtvog oca, i tu i tamo u po kojemu detalju, ali po eksterijeru i zbog tvrdoće glasa nešto grublju, tako da je opći dojam za nijansu slabiji nego kod prve.

Božena Kolničar pokušala je Ofeliju interpretirati samostalnije. Kada bi se radilo o koncertnoj izvedbi, njezina neuobičajeno iskusna, zrela, spiritualizirana intelektualno prenapregnuta i pomalo morbidna Ofelija, bila bi, kao jedan specifičan aspekt ovoga lika, bez sumnje vrlo zanimljiva. Međutim, u ovoj scenskoj izvedbi ona je na trenutke odudarala od opće koncepcije i nije bila uvijek adekvatno uklopljena u igru.

Andro Marjanović alternirao je Prvoga grobara. Njegov grobar, za razliku od Kovačevićeva, bio je nešto sarkastičniji i bliži standardnom. To nije beznačajan rezultat. Kada nema snažnije izraženih osobnih obilježja, što ih u klasične uloge znaju unositi uglavnom vrhunski interpreti, onda treba težiti za dobrim standardom, jer je i za to potrebno i iskustvo i rutina.

ALTERNATIVE

Kaže se, ili se misli da među takozvanom premijernom publikom ima premnogo snobova, dobro krojenih toaleta, onih, koje Shakespeare naziva gledaocima u parteru od kojih »većina ne shvaća ništa do nerazjašnjivih pantomima i galame«. Ipak, ako u tome ima što istine danas, kad u parteru sjedi manje snobova nego u ložama, činjenica je, da pod tim snobovima gledališni stolci ne cijuću i ne škripe, da ti snobovi ne kašljucaju za osobnu razonodu i na veselje ostalome svijetu u gledalištu, da ne hraću usred Hamletovih monologa, da ne komentiraju u sav glas, da im nije smiješno Ofelijino pjevanje, koje čitav svijet već jako dugo uzima vrlo ozbiljno, i uopće da ti snobovi manjeviše slušaju tekst i prate igru kako kazališnom posjetitelju i pristoji. Prava je muka, naprotiv, sjediti na reprizama kao Turčin na prediki i moći uglavnom zapravo samo sjediti i gledati. I morati slušati ono što se, i bez ulaznice, može slušati po ribarnicama i kavanama.

Pisac *Hamleta* i režiser splitske predstave ovoga djela, i splitski izvođači htjeli bi na svaki način navesti publiku da sluša. Govore, za splitsku pozornicu neobično, suzdržanim glasom, onako kako se velika poezija i govori. Na one, koji njeguju bogatu tradiciju glasnog govora, djeluje to kao šok, nervira ih, podsjeća ih *Hamlet* na kino predstavu, kad zataji ozvučenje i kada se zviždi operateru. Samo, dovraga, ovdje se ne može zviždati, jer možda ipak ima u kojem kutu kakav snob, koji bi to zamjerio. Kod nas se nerado viče »tiše tamo!«, ali se u svakoj zgodi čuje poziv »glasnije!«. Kada se ne može ništa vikati, a kada se još k tome govore takve dosadne izmotancije kao što su Shakespeareovi stihovi, onda je najbolje trgnuti iz džepa šuškvu kesicu *petstopet sa crtom*, iskašljavati svoju dosadu i bataliti snobovske navike.

Neka nitko ne kaže: radni svijet! Navika, da se kod nas poteže radni svijet kada je riječ o nemaru, neredu, grubijanstvu i nekulturi, nije ništa drugo do lopovluk, demagogija i uvrjeda radnome svijetu. Radni svijet sjedi i na

premijerama, radni svijet sjedi i na reprizama i grdno ga smeta onaj »radni svijet«, koji mu uskraćuje pravo da prati predstavu. Nije riječ o radnom svijetu, nego je riječ o onima, koji, očito, ni na svom radnom mjestu ne mogu biti mnogo bolji, nego što su na javnim mjestima. Jer ako tko nema obzira prema susjedima u kazališnim klupama, ne može ga imati mnogo ni prema kolegama u poslu. Ako ne poštuje trud i nastojanja onih na sceni, ne može cijeniti ničiji rad, pa ni svojih kolega na poslu. I kroz ponašanje na javnim skupovima može se vidjeti kako se tko odnosi prema okolini, u krajnjoj konsekvenci, koliko je socijalan. A konačno, ako ima onih, koji se aboniraju ili kupuju kazališne ulaznice ne s namjerom da uživaju ili da se kultiviraju, nego zato da se šepire, onda snobove treba tražiti u prvom redu među takvima. Snob nije sinonim za neradišu, niti za gospodina s leptir-mašnom, a nikoga činjenica da je zaposlen, da je takozvani radni čovjek, ne može lišiti ostalih obveza prema zajednici, niti može iskupiti njegove prijestupe.

(1958)